

**Izhaja vsaki dan:**  
Tudi ob nedeljah in praznikih ob 5. uri. ob ponedeljkih ob 9. uri s jutraj.

Posamične številke se prodajajo po 3 novč. (6 stotink) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici. Ljubljani, Gorici, Celju, Kranju, Mariboru, Celovcu, Idriji, Št. Petru, Sežani, Nabrežini, Novemestu itd.

Oglase in naročbe sprejema uprava lista „Edinost“, ulica Giorgio Galatti št. 18. — Uradne ure so od 2. pop. do 7. zvečer. — Cene oglasov 16 st. na vrsto petič; posamično, ob uradni, javne zahvale in domači oglasi po pogodbi.

TELEFON šte. 1157.

# Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

**Narodna značka**  
za vsa leta 24 K., pol leta 12 K. 3 mesece 6 K. — Na naročbe brez dopolne naročnine se uprava ne ozira. Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopisi se ne vračajo.

**Uredništvo:** ul. Giorgio Galatti 18. (Narodni dom.)  
Izdajatelj in odgovorni urednik: STEFAN GODINA. Lastnik: konzorcij lista „Edinost“. — Natisla tiskarna konzorcija lista „Edinost“ v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 18.  
Poštne-bravični račun št. 841.652.

## Dolenčev spomenik in juristi na našem magistratu.

Poleg veleznatnega šolekega vprašanja, ki že preko dve desetletji hodi svoj trajevi krčevi pot do svoje povoljne in pravične rešitve, je napisal na grobnem spomeniku pokojnega Viktorja Dolenca eno najstarejših vprašanj tržaških Slovencev. Celih 18 let že traja boj za to, da bi ta slovenski mož dobil nedolžen in skromen napis na svojem grobu! Osemnajst let traja že ta borba proti intolranciji, politični zdivjanosti in narodni nestrpnosti, ki se ne zaustavlja niti pred veličastjo smrti, pred vratmi svetega kraja večnega mira, kjer bi se moral vsakdo klanjati ponižno in v svetem spoštovanju pred zakoni pijetete do mrtvih...

Mogotevi v Trstu ne poznajo te pijetete in gazijo z nogami v blato te najvišje, najsveteje etične zakone. Tako daleč so tirali v svoji nepopolnosti, trmoglavosti in v svoji zagriženosti, da so bili Slovenci primorani spraviti ta — škandal pred državno sodišče na Dunju.

Na pritožbo, ki jo je predložil temu sodišču odbor za Dolenčev spomenik (po odvetniku dru. Rybáča), je naš mestni magistrat podal odgovor, ki je res klasičen dokument, klasičen dokaz, kako krivična in odlozna je stvar, ki jo morajo suterji tega spisa braniti v potu — narodne pripravnosti in mrzaje do nas Slovencev.

Pred vsem uglašja ta odgovor, da temeljno, splošno pripoznano konstitucionalno pravo zakonodajalnih zastopov je to, da si sami in izključno oni sami določajo poslovni jezik in poslovni jezik. Vasko kršenje te pravice ali vmešavanje od zunaj da bi kompromitiralo ugled teh zastopov in manjšalo veljavnost njihovih sklepov.

Ne, preslavni in premodri mestni magistrat tržaški: to ne velja, to ni res.

V prvo ni res, da si je tukajšnji mestni zastop določil italijanski kakor edini poslovni jezik, še manj pa je res, da bi imel pravico to storiti. Vsi sklepi zakonodajalnih zastopov se morajo gibati v okvirju splošnih državljskih zakonov. Mestna delegacija nima pravice krčiti osnovne zakone in si ustanoviti tak izključni poslovni jezik, ki bi bil v nasprotju s členom 19. osnovnih zakonov, ki zagotavlja vsem narodnostim enakopravnost, v šoli, v javnih uradih itd. Izključno italijanski uradni jezik tukajšnjega občinskega in deželnega zastopa bi značil krivico nasproti Slovincem in njihovega jeziku, ki je priznan po kom

patentnih oblastih kakor deželni jezik v naši provinciji! Ako bi smela delegacija ali kak drugi javni zastop izključevati slovenski jezik, bi smel s tem prezirati jasno določbo člena XIX. osnovnih zakonov; a te pravice si ne more nihče privajati. Ako torej kdo prišli naše zastope, da delajo po zakonu, jim ne jemlje ugleda, pač pa trpi njihov ugled, ako kršijo zakone in delajo krivico enemu ali drugemu delu prebivalstva. Ker zahteva slavni magistrat, ne bi bila več avtoriteta, ampak — samovlastnost. Še enkrat bodi povedano, da ni zakona, ki bi določal za mestni svet, deželni zbor, ali mestno delegacijo italijanščino kakor izključni poslovni jezik, dočim tradicije niso tako izključno italijanske — kakor trdi vprašavni odgovor mestnega magistrata —, ker je delegacija že večkrat, rada sli nerada, reševala slovenske vloge.

Trditve, da tudi po volji meščanstva ne more biti na magistratu drug poslovni jezik, sego italijanski, je naravnost drzna vapičjo dejstva, da mi Slovenci sestavljamo velik del prebivalstva v tej občini. A kdaj smo mi zahtevali ta italijanski poslovni jezik?!

Dalje pravi magistrat, da člen XIX. osnovnih zakonov velja istotako, kakor za posamične državljane, tudi v brambo enakih pravic zakonito ustanovljenih korporacij, in to še posebej, ako gre, kakor v tem slučaju, za javen zastop.

To je zares klasično argumentovanje in zaključanje! Za mestni magistrat in delegacijo bi imel člen XIX. ta pomen, da smeta državljaniom krčiti upravne pravice, ki so jim zagotovljene v tem členu!! To je: Belesbub bi bil le za to, da se kajim izganja — Belesbuba!! Vse naravno si imajo po tem glasovitem členu enake pravice v šoli, pred oblastmi in v javnem življenju. Iste pravice imajo po isti logiki našega magistrata tudi javne oblasti, šole in javni zastopi; radi tega smejo te oblasti, ti zastopi posluževati se tistega jezika, ki hočejo, to je: v naradnem obziru postopati kakor sem jim izljudlja. Kako veljavo naj bi imel torej ta zakon, ki bi se sm uničevali kakor škorpion?! Ne, dragi magistrat, ta zakon ne ustanovlja pravic za oblasti, ampak le pravice za državljane, a oblastim nalaga le dolžnost, da varujejo in čuvajo te državljane in zagotavljajo pravice! V našem slučaju je delegacija le politična oblast druge instance in ima le dolžnost, da o pritožbi razsodi po zakonu. Zavrtni sme pa to pritožbo le, če je bila ista nezakonito vložena. Ker pa je spisana v

jeziku, ki je deželni jezik v Trstu, in ker se sme vsaki državljan v Trstu posluževati enega ali drugega deželnega jezika, ki sta oba enaka pred zakonom: ni smela delegacija te pritožbe zavrniti iz onega ničevega rasloga.

Sklicevati se na člen XIX. drž. osn. zakonov imamo torej le mi pravico! Magistrat meni nadalje, da je delegacija italijanska korporacija. V tem se pa moti. Kaj je občinski zastop? Nič drugega, nego produkt prebivalcev te občine. Če bi bilo res veljavno stališče, na katero se postavlja naš mestni magistrat v rešenem odgovoru, potem bi mogel isti določiti svojim poslovnim jezikom tudi kakov jezik — recimo turški — ki ga ne umeje nobeden občanarjev!! Pravica, ki jo tu mestni magistrat reklamira za se, velja pač za urade privatnih podjetij, ne pa za javen urad, ki je — kakor smo že rekli — le produkt občinarjev, sestavlja joč h to občino, in ki mora imeti tisti poslovni jezik, oziroma jezike, ki jih govore občinarji. Ker pa smo mi Slovenci pripoznani tu kakor avtohtono prebivalstvo in je naš jezik potem judikacije pripoznan kakor deželni jezik, ker bivata torej na tem ozemlju dve narodnosti, italijanska in slovenska, moramo priti do logičnega zaključka, da je magistrat oziroma municipalna delegacija italijansko-slovenska oblast in da jej mora biti torej poslovni jezik italijanski in slovenski.

Iz vsega tega more razvideti čitatelj, kako šepavi so argumenti, ki jih pošilja v boj mestni magistrat v svojem odgovoru in kako krivična je stvar, ki jo zastopa. Na vsem tem se pa najbolj čudimo, kako je mogel gospod župan Sandrinelli, ki je vendar tudi advokat, podpisati tako nejuridično, nelegitima in neimiselno izvajanje?!

## Dogodki na Ogrskem. Demisija ministerstva.

Včerajšnje vesti iz Budimpešte in Dunaja so nam prinesle presenečenje: baron Fejervary je došel na Dunaj in je baje podal cesarju demisijo ministerstva. Sodi se pa, da cesar naloži Fejervaryju, da provizorično nadalje vodi posle. Kakor razlog temu, vsaj v tem hipu nepričakovnemu sklepu ministerstva se navaja okolnost, da je isto izgubilo vasko zaslonbo, ker da mu je postalo vse sovražno od vseh strani in se je ministerstvo videlo popolnoma osamljeno nasproti narodu. Ob takih okoliščinah ne bi mogla vlada vsprejeti silne borbe, ki bi jo moralo izvojevati proti koaliciji. Vest o demisiji Fejervaryjeve vlade je seveda izvala veliko zadušenje v vseh vrstah koalicije.

brata. Tako je odločila kruta usoda. Čui, Anžo! Rodila te je hrvatska mati, rodila je je tudi mene in nisva zadnja v tej deželi, niti nima narod razloga, da bi se naju sramoval, da bi naju zatajil. Vem, da ljubiš rodni si kraj čistim plamenom srca svojega, brez hinavstva, brez prevare in pohlepnosti, ali pri živem Bogu, kakor ti ljubim to domovino tudi jaz, kakor si pripravljena junakovati in prelivati zanjo svojo kri, istotako sem pripravljena tudi jaz. Nevredno e in nedostojno hvaliti se sem, a nevredno je tudi, ako se ne ponašam svojim poštenjem in svojo slavo. Mi dva moreva to in morava, pobratim Anžo, časi so taki, vse se obrača sedaj sem, sedaj tja; staro hrvatsko junštvo vene in gine, a na mesto slatega poštenja velja sedaj zlata plača — sedaj, ko bi naši domovini trebalo mesto ene sto junaških rok, mesto enega tristo poštenih nepodkupljivih src.

Trebalo bi zares, gospod prijatelj, je potrdil knez Ivan ali ne umejem te, kam meriš?

Sedaj ti bo jasno, knez! Zakaj gineva junštvo? Zakaj vlada podkupljivost? Zakaj smo slabotni? Ker se bijemo sa tre tjega, sa tujina, nikdar pa za se; ker se koljemo, palimo, davimo med seboj ptujcu na korist.

## Načrt volilne reforme.

Včeraj smo priobčili glavne točke iz načrta volilne preobnove, kakor ga je ogrska vlada priobčila ogrskim časopisom. Čitatelju je takoj jasno, da ima pred seboj pravi — madjarski elaborat. Pod krinko moderne in demokratične reforme je tudi ta načrt pri-krojen tako, da bi služil istim namenom, ki so v snak vsakemu ukrepu in vsaki oredbi vake ogrske vlade: nasilni madjarizaciji nemadjarskih narodnosti. To tendencijo uvaža že določilo, da mora vsakdo, ki hoče biti izvoljen poslancem, znati madjarski. S tem je že krvavo zadet princip svobodne volitve, oziroma svobode nemadjarskih volilcev. S tem določilom bi bile narodnosti ovirane na izboranju kandidatov. Tako utesnevanje svobode volilcev se protivi duhu in bitstvu konstitucionalizma. To vendar ne more biti stvar zakonodaje, da predpisuje kandidatov gotove sposobnosti. To je izključno le stvar volilcev. Če si izberejo zastopnika, ki je nesposoben, ne briga to nikogar drugega, nego ravno volilce same. Pa saj menda ni nikdo tako na-jiven, da bi mislil, da je avtorje načrta vodila skrb, da bi bile narodnosti dobro zastopane. Namen je zopet tu izključno le — madjarizacija. Še odkriteje nam ova ta tendencijo določilo, da ne more biti izvoljen poslanec on, ki je ščuval proti kateri narodnosti. To določilo je naravnost usodno za nemadjarske kandidate in zato tudi za pravico samodoločbe volilcev. Kdo ne ve, kako brezvestne in brutalno cinične so madjarske oblasti, kadar jim je do tega, da konstruirajo «ločine» proti ogrski državi in madjarskemu narodu! Vsaka beseda kritike na postopanju Madjarov proti drugim narodnostim, kvalifikujejo jednostavno kakor «ščuvanje». More-li nemadjarski kandidat razložiti svoj program, da ne bi naperil osti svoje besede proti zistemu madjarske vlade in proti preganjanju, ki je trpe narodnosti od strani Madjarov? Ne more! V rokah madjarskih oblasti b. bilo torej, da bi poljubno imputirale kandidatom zločine ščuvanja in jim hitro obesile na vrat preiskavo in — obsed o. Ali z drugimi besedami: madjarski besneži po oblastih bi poljubno jemali Nemadjarom pasivno volilno pravico, a čemer bi bili volilci ovirani na vršenju aktivne volilne pravice. To določilo bi bilo torej instrument, s katerem bi oblasti poljubno zapirale Nemadjarom pot v parlament. To tendencijo, da bi bile narodnosti tudi po ref rmi izključene iz ogr-hrvatskega parlamenta je indirektno pripoznal Fejervary sam v svoji motivaciji. Kdor logično računa, mora misliti, da bi se v državi, ki po svoji večini ni madjarska, moralo šte-vilo madjarskih poslancev skrčiti na primerno

Nikdar se ne opirajo naše noge ob sveta tla rodne zemlje, kjer si varen, čvrt; po tuji strani poti se ti obrača ena noga, tuji zvezdi nasproti se ti vije glava in more se ti zamegliti, moreš pasti, Reci mi, koliko dvo-rov leži v prahu in pepelu? Ne moreš jih naštet, toliko jih je. Čegavi so bili? Hrvatskih plemičev. Kdo jih je uničil? Hrvatski plemiči. Za koga? Za Šimaaaa, za Ladislava Draškega, za Luksenburgovca, ali za Vlaha. Vidiš, en Hrvat tré drugemu srca, da smo sužnji tretjemu. To je-li čudo, da se v našo domovino vlačijo tuji zakoni, tuji sodniki, tuje navade, tuji gospodje?! Ali ni res, Anžo?

Gospodar kráki ni nič odgovoril.

— Ali ni res, reci, Anžo, je ponovil Ba-ležnik krepkeje.

— Je, reanica je, je rekel Ivan kráki šepetaje. Nu — kje, kje, kje je tvoj lek, ker ti stari ne velja več, a ga ne omenjaš mojim ušesom?

— Ne, Anžo (To veš tudi sam, da se ne bijem sa mladega Vlaha Vladislava, in čul si, da je prišloil lani Zadranom sa pmoč proti meni. Pod Klisom in Vrao, kamor si navalil, se ni vil več, odkar si se moral umak-niti, prapor Neapelja, ampak poleg hrvatske zastave Tvrška. (Pride še).

## PODLISTEK.

### Prokletstvo.

Epigoniški roman Avgusta Šenoe. — Nadaljeval in dovršil I. E. Tomić.

Prevel M. O. O.

— Hvaljen Jezus in dober ti večer, možai gospod knez, je spregovoril slednjiš prvak knezu krškemu.

— Na veke! Amen! Bolji ti bodi večer, nego je meni, je odgovoril knez resno.

— Mari te je slabo vreme ozlovoljilo, ali pa morda moja prišaja sa odgovor? je vprašal Paležnik.

— Ne eno ne drugo, je odgovoril knez. Burjo poznam od otroških let, pak sem S-njanin, ki ga to ne moti. Prošnja tvoja? Niti ne vem, česa prosiš, kako ti se mogel potemtakem jeziti na-te?

— Ali šudil si se vasksko mojemu p-zivu?

— Sem se, da ti resno povem, ker že dolgo nisva imela rasloga, da bi se sata-jala, je rekel knez mrčno.

— Nekdaj sva se shajala čest, knez Ivan, je rekel Paležnik blažje.

— Nekdaj, da, ali sedaj je vse drugače. Da, se nisva nekdej toliko shajala, ne bi me videl danes na tem mestu. Anžo senjski in Ivan Paležnik sta mgla tovarišiti od srca, gospodar senjski in prvak vranski sta se lo-čila na dolgost svojega meča, na daljavo, nad katero seva prepad. Nu, povej, čemu si me naročil! Že se odmika polnoč, burja raste in raste, a jaz bi se rad nevidjen povrnil v Senj.

— Ivan! Davni prijatelj! je spregovo-ril Paležnik ganjenim glasom, slušaj! Prišel sem, da odpraviva meč iz-med sebe, da iz-gine iz-med naju daljava, da zapolniva pro-pad med gospodom Senjskim in prvakom vranskim.

Ivan kráki je pogledal začudeno starca-prijorja in rekel:

— Ne umejem te prav, gospod Palež-nik, ker ne vem, kaj te sili na to, niti si ne morem domisliti zakona in načina, kako bi to storil.

— Aj, gospodar senjski, je rekel na to Paležnik, nekoliko užaljen, misli-li, da je ta ponudba sle, iz hinavkega srca, da našin si dober? Ali tako misliš o meni? Nu, nič sa to. Precošnaje število let je prešlo, odkar si mi zadajkrat bratski stisnil roko, a od tedaj rešimo eden na drugega, brat dviga meč nad

številko, ako se uvede splošno volilno pravico. — Fejervaryjev načrt pa se bita, da bi odstotek madjarskih poslancev še poskočil, kar, seveda, ne bi bilo drugače možno, nego da bi se v največjem obsegu zlorabljalo ono določilo o »ščuvanju«. Evo vam zopet dokaza, kako so ti Madjari: tudi reforme, ki naj bi uvsjale politično in socialno enakost, prostituirajo se svojo besno pohlepnostjo po — zatiranju in nasilju. In o tem Fejervaryju gre glas, da služi Dunaju, in da dela vse, kar dela, v sporazumljivosti — s Dunajem. Če pomislimo to, se res ne moremo šuditi — reški resoluciji.

### Prestolni govor črnogorskega kneza.

V ponedeljek, na pravoslavni praznik sv. Nikolaja, je bila otvorjena črnogorska skupščina. O tej priliki je knez Nikola imel svoj prvi prestolni govor. Najprej je knez omenjal manifest od 18. oktobra, v katerem je svojemu narodu obljubil civilno svobodo. Dejal je nadalje, da so on in njegovi junaški predniki bili v mirnih časih bratje Črnogorcev in da so se v času vojne bojevali skupno žajmi, da niso bili nikdar despotje, ampak mučeniki, ki so se vedno bojevali za blagor svoje dežele. Njihova oblast se je — hvala zaupanju naroda — utrjevala toliko v mirnem času, kolikor v vojni pred sovražnikom. Zgodovina pripoveda, da je on utrdil red in mir v deželi, priučil jo na poslušnost. Nad človeška pritradevanja njegovih prednikov in njegova delavnost so pripomogle, da je Črnogora postala solidna država kateri priznava ves svet neodvisnost. Samodržstvo ni oviralo napredka in razvoja Črnogore, marveč je bilo do danes deželi potrebno: doba črnogorskega samodržstva je epopeja, vredna obhvalovanja. Osvedočen, da je za Črnogoro minul čas samodržstva, je knez sklenil uvesti drugo vladanje, ki povpešči, da bo Črnogora korakala po potu napredka. On podeljuje ustavo svojemu zaslužnemu in poslušnemu narodu, da si je ni nihče zahteval. Prevelika odgovornost je bila na njegovih ramah. Knez je priobčil, da predloži skupščini zakon o ustavi in druge zakone, ki se tičejo vojske in finančne uprave ter vršnih in šolskih ustanov.

Govor omerja potem dogovora med pravoslavni in mohamedane. Glede vnanje politike je knez v prvi vrsti omenil Rusijo, kateri je Črnogora, za Bogom, dolžna največje hvaležnosti. Omenil je tudi cesarja Frana Josipa ter dobrih odnošajev med Črnogori in Avstrijo. Rekel je potem, da preganjanja Srbov v Stari Srbiji in Makedoniji napolnjujejo njegovo srce z globoko žalostjo — ter da pri tožbi, ki prihajajo iz onih krajev nabajejo odmeva v srcu Črnogorcev. Knez je dejal, da je storil potrebne korake, da bi se brate Srbe obvarovalo pogina. Ne dvomi o dobri volji sultana, ki da vpostavi zopet red. Ko so bile prijateljskim načinom rešene razne omejene stvari, so odlašali s Turčijo prijateljski. V Italiji nabaja Črnogora, izlasti odkar sta obe dinastiji stopili v sorodstvo, trdno prijateljstvo. Knez je potem omenil svečanega vstopa v Berlinu in čustva dobrohotnosti od strani cesarja Viljema, v tem, da je na Cetinju ustanovljeno nemško odposlanstvo. Knez se zahvaljuje pokojni kraljici Viktoriji in Angliji, kateri je Črnogora hvaležna za povrnitev Dučinja. Nadeja se, da kralj Edward ohrani Črnogori svojo dobrohotnost. — Knez je nadalje omenjal, da je vsaki Črnogorec, izlasti pa on sam, z zadovoljstvom pozdravil srbskega kralja Petra. Tradicija in sorodstvo ga tesno veže na kralja Petra in na njegov narod, ki ga knez zelo ljubi, in o katerem je osvedočen, da s zadovoljstvom potrdi dar, ki ga je knez dal Črnogori. Konečno je knez dejal, da gleda z zadovoljstvom na napredek bolgarskega naroda pod knezom Ferdinandom, njegovim bratom in tovarišem. Ko je knez konstatoval, da so vse vlade prijazne Črnogori, vabi knez Črnogorce, naj spoštujejo ustavo ter jo branijo ter naj z njo napredujejo. Ko je knez prečital svoj govor, je prisegel na ustavo.

### Drobne politične vesti.

Baron Benko namestnik dalmatinski? Iz Zadra javljajo, da utegne postati dalmatinskim namestnikom doseđanji civilni admiral v Bosni, baron Benko. Doseđanji upravitelj nameštstva dalmatinskega pa da dobi mesto sekrejskega predstojnika v ministerstvu zunanjih stvari. Govori se, da je baron Benko energičen človek ter da ga zato pošlje avstrijska vlada v Dalmacijo.

Roždestvenski in Virenius v Petrogradu. Iz Petrograda poročajo, da sta admiral Roždestvenski in Virenius dospela tjakaj.

Protekcija Japonske nad Korejo. Kakor poroča »Express« iz Tokija, je markiz Ito vprejel mesto generalnega guvernerja v Koreji, tako, da vzame sedaj Japonska definitivno vse politične stvari v svoje roke. Japonski cesar bo le navidezni vladar.

### Domače vesti.

Novim župnikom pri sv. Jakobu je prezestiran na mesto upokojenega župnika g. Antona Hrovatina g. dr. Ant. Vattovaz.

Tržaški Slovenci in svoboda govora. Povod antiklerikalnega shoda v gledališču »Fenice« ste bili vi s par potezami načrtali paralelo med postopanjem našega občinstva nasproti govorniku socialno-demokratske stranke na javnem shodu dne 8. septembra in med postopanjem množice v gledališču »Fenice« minolo nedeljo nasproti voditelju italijanske liberalne stranke, dru. Venezianu.

Vi ste naglašali posebno dva momenta, ki izražata razliko med tem, kar se je zgodilo na shodu v »Narodnem domu«, in med tem, kar se je zgodilo v gledališču »Fenice«. Povdarili ste namreč, da so na prvo omenjenem shodu zborovalci nastopili proti dotičnemu govorniku še le med govorom in ko so imeli razloga za to, dočim so na drugem shodu nastopili že pred govorom, ko torej govornik niti ni mogel priti do tega, da bi se svojimi izvajanci dal povoda za hvalo ali grajo.

Paralela, oziroma razlika kakor ste jo označili med obema slušajema, velja popolnoma. Nu, dovolite mi, da nekoliko spopolnim, kar ste naglašali.

Na naših shodih so socialno-demokratski govorniki že opetovano nastopali in jaz se spominjam na marsikateri govorniški duel med slovenskimi narodnimi in socialno-demokratskimi govorniki in na marsikako zanimivo stvarno in poučno debato. Zabeleži morem celo slučaj, da je mogel na velikem javnem shodu na velikem vrtu pri sv. Jakobu pred tisoči slovenskega občinstva govoriti socialist italijanske narodnosti in v italijanskem jeziku. Blo je ricer res mnogo prigovorov in mejklicev, toda ne proti temu, da govori socialist in da govori v italijanskem jeziku, ampak le proti stvarni vsebini govora, proti tendenci. In fakt je, da so mogli socialno-demokratski govorniki na raznih shodih in raznih prilikah govoriti pred našim občinstvom in dovršavati svoje govore ob burnem aplavzu svojih somišljenikov.

Nu, ne morem tajiti tega in priznavam resnici na ljubo, da se spominjam tudi na par slučaje, ko je vedenje našega občinstva nasproti socialno-demokratskim govornikom postajalo prehrupno, grozeče, oziroma svobodno govora. Ali tu treba zabeležiti, da je ravno v takih slučajih postopanje narodnih voditeljev, oziroma sklicevalcev shoda, odgovarjalo popolnim načelom lojalnosti in svobode. Kdor je ređao zabajal na shode političnega društva »Edinost«, mi mora pritrđiti, da so naši voditelji vsikdar skušali varovati svobodo govora tudi drugomisljenikom, in da so v slučajih — ko je vedenje občinstva postajalo tako, da ni bilo v soglasju s načelom svobode — celostrogo in naj-energičnejše nastopali proti občinstvu, proti njegovim somišljenikom in so s tem svojim vplivom posredovali, da je mogel vsakdo govoriti! Ilasti bivši prenaslužni predsednik političnega društva »Edinost«, g. prof. Mandić, je bil znan po svoji neizprosni strogosti v tem pogledu, tako, da ni prizanašal z najodločnejim ukorom nikomur, ki je hotel morda biti netolerante ter nasilno kratiti svobodo govora.

To sem hotel naglasiti, a ne morda v namen kakih rekriminacij nasproti komur-sikbodi, ampak jedino le v dokaz, da so vodilni tržaški slovenski krogi tolerantni nasproti drugače mislečim, resnični pristaji čistega liberalnega principa, ljubitelji vsake prave svobode, pred vsem pa — svobode govora. Svobodomislci Slovenec.

Amen!!! Pišejo nam: Krvavečim srcem smo pohajali po mestu in opazovali razvijano družbo, ki je rjevala po ulicah in po oknih, a na mnogih krajih smo morali

čistiti med drugim, tudi usodno besedo: Amen!

To se je godilo leta 1897. ko nam je tržaška camorra ugrabila oni edini mandat, ki smo ga imeli za dobo mnogih let. Mi smo reagirali, kolikor nam je bilo tedaj možno.

V skrajnem razburjenju smo uprav izživili laške demonstrante, pijane svoje slepake smage. Ali oni niso reagirali, kakor smo si želeli mi.

Ne vem, kaj nas je bilo spravilo iz ravnotežja, ali to se spominjam dobro, da smo bili pripravljeni — na vse! In bilo bi prišlo do hudega, da ni bilo med nami hladnejih in premišljenejših elementov, ki so nas pozivali, naj ne rinemo v nesrečo sebe, svojih rodbin in narodno stvar, in naj rajše prihranimo svoje moči za čas, ki mora priti, ko pokažemo camorri, da njen amen — ni več!

Že je bil letel tu pa tam kak »trđ predmet« na okna, s katerih doli so nas žalili in se rogali: Fora i ščavi! Že smo bili pred kavarno Obiozza nastopili proti podivjanim lahomom, ki so peli tisto znano grdo izvalno pesem, ali, hvala Bogu, da ni prišlo do hujšega. Oni »Amen« pa, ki so ga sovraštiki namenili nam, ta »Amen« je ostal njim na želoču in brzokone ne bo dolgo trajalo, ko bo Trst klical camorri: Amen!

Ne, mi ne storimo tega. Ako bi mi premagali — seveda s počtenim orožjem — svoje protivaške, ki nikdar ne žalijo poraženih kakor so delali to oni, ki so nas premagali edino le s sleparijami! Civilizovan, narod ne žali protivaške, ko ga je slednjič premagal!

A mi Slovani smo že toliko civilizovani, da ne bi pozabili 2000-letno »civilizac« kakor se nam je karala onega usodnega dne v marcu leta 1897.

Mi smo krvaveli! A to še ne toliko radi izgube ukrađene gja nam mandata, kolikor valed divjega izživljanja »zmagovalcev«.

Rekli pa smo: »Mi ne stojimo in padamo z enim mandatom — mi smo tu faktor, ki ga ne izbrišejo vsi »amen«, ako se ne potopimo iz lastne volje v morju tu jinstva!

In res, od omenjene dobe je naša stvar napredovala toliko, kolikor ni prej v 30 letih. In te nove vepehe smo dosegali vzlic staremu sovraštvu sovražnikov in vzlic stari nadobrohotnosti mile nam — mašehe vlade!! Ali enega treba nam absolutno: treba nam več odločnosti v nastpanju, nekoliko več življenja v mlajšem narsšju! Potem izgubi o! Italijanov napisani nam »Amen« še ono malo vrednosti, ki mu je je preostalo do danes!

Za camorro pa je že nastopil »črni patek« kakor smo jim ga mi že davno pro-rokovali!

Glavni stebri se rušjo in piti mora čas, ko vsa artificiojna zgradba pade na oae, ki so nam pisali in klicali: Amen!

Da se ne poreče, da pretiravamo, moramo naglasiti, da ne mislimo, da se vladajoča nazovil-liberalna stranka poruší že od danes do jutri! To pa, da je v razsulu in da mora pasti, to je stvar gotova.

In ako Bog dade in samozavest in odločnost tržaškega Sloverstva: homo mi že tu, ko ne bo po sedanjí italijanski »liberalni« tiraniji ne duha ne sluha...!

Amen!

Brejski.

Poštnim ravnateljem v Trstu je imenovan Herman Pattay doselej poštni ravnatelj v Zadru.

Umrl je v Puli gospod Alojzij Zarli, strojevodja v c. iz kr. mornarici. Pokojnik je bil zvest narodnjak, blag človek in z vsemi ljubeznjiv v službenem obševanju. Zato vse obžaljuje njegovo smrt. Oblepi dobi 35 let ga je kruta bolezen položila v prezgodnji grob. P. v. m.!

Razpisana služba kancelista. Na c. kr. pomorski vladi v Trstu je razpisano mesto kancelista. S tem mestom je združena plača 1600 K in 360 K aktivitetne doklade.

Slovenska zmaga v Soštanju. Na občenskih volitvah, ki so se dne 18. t. m. vršile v Soštanju na Štajerskem, so v I. in II. razredu zmagali slovenski kandidati. V prvem razredu so prodrli Nemci, oziroma nemakutari.

Nov list slovenskih obrtnikov prične izhajati s 1. januarjem 1906. Novo slovensko obrtno glasilo bo nosilo ime »Slovenski

obrtniki«, glasilo deželne zveze obrtnih združenj na Kranjskem. List bo izhajal po dvakrat na mesec na 16 straneh. Cena za celo leto 4 krone.

Nov kandidat za gorliško nadškofjo. V Gorici se vzdržuje vest, da bo že teh dni goriški nadškofom imenovan dr. Fran Sedej, kanonik in stolni župnik v Gorici. To imenovanje da se izvrši že sedaj okolo Božiča. Pozitivnega se seveda ne ve še ničesar.

V c. kr. jetnišnici v Gradiški sta razpisani dve mesti pazaika združeni s plačo IV. razreda oziroma dve mesti pomožnega paznika, združeni s sistemiziranimi službenimi prejemki.

Tržaška štatistika. V tednu od 10. do 16. t. m. se je rodilo 117 otrok, 61 moških in 56 ženskih. — Umrlo je 83 oseb. Poročilo se je 6 parov.

Na Dolenskem se še vedno trese. Prejeli smo:!

Žal, tudi za nocoj 18. d. c. so se naša opazovanja vresničila. Pojavila sta se zopet dva potresa, a ne, kakor doseđaj, zaporedoma, potom sunkov, marveč le z zamolklim podzemeljskim bobnenjem, ki pa ni trajalo več, nego po 2—3 sek. Prvič je zabobnelo ob 8-10, drugič 10-50 po noči. Oba bobnenja sta prišla od vzhoda in se zgubila proti zapadu; čuti ju je bilo lo sporadično. Zanimivi pa so pojavi pred prvim nedeljskim močnim potresom. V gozdih je pokalo, kakor bi streljali iz pušk, pa tudi po mestu so se žuli slidiški poki. Ker smo svoj čas obljubili da sporočimo podrobneje o naših potresih hočemo tej obljubi ugoditi, kakor hitro zopet ponehajo ti pogosti potresi.

Velik požar. Žal, da moramo povedati: včeraj so mestni gasilci pokazali svojo popolno neposobnost.

Na vogalu ulice Vincenzo Ballini in S. Lazzaro stoji hiša, ki nosi v prvi imenovanj ulice številko 13, a v drugi številko 14 ter ima vhod v prvi. Prav na vogalu obeh ulic v pritličju te hiše — ki je last ga. Czeiko — se nabaja, oziroma se je nabajala do včeraj trgovina z igračkami in drugimi drobnarijami trvdke E. Fabris. Hiša sestoji iz štirih nadstropij, oziroma polunadstropja in treh nadstropij in podstrešja. V polunadstropju je imela trvdka Fabris, in sicer ravno nad trgovino, tudi svojo zalogo. Vhod v to zalogo je bil preko stopnic iz trgovine same. V vsej hiši, ki ima dvojne stopnice, se pa nabaja 22 stanovanj.

Včeraj predpoludne, okolu 10 ure, je šel eden prodajalec trvdke Fabris v zalogo, kjer je imel nekaj poiskati. A ker je v zalogi temno, je nesel seboj, da si posveti, mesto laterne, prižgano svečo. Ker se a svečo v roki ni mogel prosto kretati po zalogi, da poišče, kar je imel poiskati, je svečo postavil poleg neke škatlje iz lepenke. Škatlja je bila polna drobnarij, a da se te ne potarejo, je bilo mej drobnarijami polno jako drobnih oblanc. Se je li sveča zvrnila, ali se je škatlja vnela od prevelike bližine svečinega plamena, to se ne ve; dejstvo pa je, da je oni uslužbenec trvdke Fabris hkratu zapaxil, da v zalogi gori. Bliskoma je bilo vse v ognju. Ves prestrašen je mladenič zdiral po stopnicah v trgovino vpiljoč: »Gori! gori!«

Vse osebe je takoj pobitelo v zalogo, ali uvideli so vsi takoj, da bi bil brezvapešen veak poskus gašenja, kajti zaloga — sestojeda iz dveh prostorov — je bila že vsa v plamenu. Šli so torej telefonirat gasilec.

»E qui comincian le dolenti note!«

Predno so gasilci prišli, je bil ogenj prodril skozi strop zaloge in se razširil v prvo nadstropje v stanovanja družin gospoda Leona Uaglio in gospoda Josipa Bienefeld. Ko so gasilci prišli gasiti, je plameo švigal skozi okna polunadstropja in prvega nadstropja. Stanovalci prvega nadstropja, namreč člani imenovanih dveh družin so morali bežati ter niso imeli niti toliko časa, da bi se preoblekli.

Gasilci so se takoj lotili gašenja; a to njih delo je bilo tako... brezvapešno — (da ne rečemo drugače) —, da se je ogenj kmalu razširil tudi v drugem nadstropju. Ali gasilci — pozabili bi bili skoraj povedati, da so bili pod poveljstvom njih vihnega poveljnika Prelegerja — niso mogli kakor ukrotiti požara, niti v toliko, da bi ga bili vsaj omejili ter rešili pred tem groznim elementom vsaj tretje nadstropje. Kakor že povedano, je začelo goret ob 10. uri, a malo pred poludne je bil ogenj že v tretjem nadstropju.

A black and white photograph of a bottle of J. &amp; W. Coleman's Old Blend Scotch Whisky. The bottle is dark with a light-colored label featuring a landscape illustration and the text 'J. &amp; W. COLEMAN'S OLD BLEND SCOTCH WHISKY'. The bottle is positioned on the left side of the advertisement.

**Sprejema vloge:** na knjižice po 3 1/2 % obresti, na tekoči račun po 3 1/2 % obresti z odpovedjo 8 dni, na žiro račun 3 1/4 % brez odpovedi do K 40.000, za večje zneske pa se je treba glede odpovedi sporazumeti.

Vse vloge se potrdijo v tozadevnih knjižicah.

Izdaja nakaznice na vsa glavna tržišča monarhije in inozemstva in dovoljuje kredit proti dokumentom ukrcanja.

**„JADRANSKA BANKA“ v TRSTU.**  
**ulica Nicolò Macchiavelli 26.**  
 eskomptuje menjice, daje predjume na vrednostne papirje kakor tudi na blago, ležeče v javnih skladiščih.

Preskrbuje vsa borzna naročila najhitreje in najvestneje pod kulantnimi pogoji.

Kupuje in prodaja vrednostne papirje vsake vrste, devize, inozemski zlati in srebrni denar ter bankovce; vnovčuje kupone in izžrebane vrednostne papirje pod najugodnejšimi pogoji.

Posreduje in konvertira hipoteke pri prvih hipoteknih zavodih pod najugodnejšimi cenami.

al cije otomanske banke 598. — Menjice na London 251.05.

**Pariz. (Sklep.)** Avstrijske državne rente: — Lombardi 122. — unificirane tužije rente 90.70, avstrijska zlatna renta 98.50 — avstrijske 4%, z rente 96.50, francoske 475 — avstrijske 135 — avstrijske 13.86, italijanske 16.01. Omahljiva. — London 2.88 — avstrijske 88.50 — avstrijske 30.50, italijanske 91.50 — avstrijske 1.55, avstrijske 4.50 — avstrijske 24.34. Mirna.

**Pariz. (Sklep.)** 20. decembra

Rentimpešta. Pien. — april K 16.8 do K 16.82, za april K 14.16 do 14.18, oves za april K 14.32 do 14.34; koruza za maj K 13.62 do K 13.64.

— Avstrijske rente zadostne, povprasevanje srednje tendence vzdržana. — Prodaja 12.000 meterskih stotov, d loma za 5 stotink višje. — Druga žita nespremenjena. Vreme: mrzlo.

**Havra. (Sklep.)** Kava Santos. — Kava za tek marec p 50 kg 45. — Kava za marec 45. — Mirna.

**New-York. (Otvor.)** Kava Rio. — Kava za debar. Stalno, nespremenjeno, do 5 stotink nižje. — Prodaja 5000 vreč.

**Hamburg. (Sklep.)** — Kava za dec 36 1/2, za marec 37 1/2, za maj 37 1/2, za september 38 1/2. Stalno. Kava tlo srednje loe. 37—38. — Kava tlo 39—41. — Kava tlo 42—43.

**Hamburg. (Sklep.)** Sladkor za dec. 16.30, za januar 16.40, za febr. 16.50, za marec 16.70, za april 16.80, za ma 17. — Mirna. Vreme: megla.

Sladkor tuzem ki Centrifugal 5 promn. sled K 70. — do 72. — za nov-avgust K 65.50 do 66.50 Concasse in Melisil promptno K 72.50, za nov avgust K 67.50 do 68. —

London. Sladkor iz rove. — Kava 81. — Stalno.

**Pariz. KZ za tekoči mesec.** — Jan-jan 16.25, za jan-april 16.50, marec-junij 16.75 (mirno). — Kava za tek. — Kava za 23.25, za anuvor 23.50 za anuvor ap il 23.80, za marec-junij 24.20 (mirno). — Kava za 30.90, za jan. 31.10 za jan-april 31.30 za marec-junij 31.65 (mirno). — Kava za tek. — Kava za 56.25, za jan 56.50 za jan-april 56.75 za maj-avgust 57.75 (mirno). — Kava za 88. — Kava za 20.10, 20.50, mirno. — Kava za 24.10, za jan 24.30 za jan-april 24.50 za marec-junij 25.10 (stalno). — Kava za 56.50—57. — Vreme: oblačno.

## MALA OZNANILA.

**V novi prodajalnici jestvin in kolonijal Petra Peterne!**  
 v ulici Giulia št. 76  
 je vložiti vsakovrstne jestvine kakor: kava, riš, testenine (spageti), sladkor, sušeno in belo meso, naravno maslo, svinje, mli, jedilno olje prva vrste po 36 novč. — Blago vedno sveže. —

**MIRODILNICA**  
**Henrik Bonetta**  
 ul. Carradori 18 (vokal Geppa)

Specijaliteta naravnih in medicinskih drog, barv, pokosti, lakov, škot, čipčev, naravnega in parfumnega mila, petroleja, spirita (deste) in glicerina. — Barvilo za dišanje vina.

Nizke cene. Prodaja na debelo in drobno.

**Stavbinski material**  
 kakor korce, vsakovrstno opeko, pesek, apno, živo in ugašeno, se dobiva po najnižjih cenah, da se ni bati konkurence, pri trvdki

**Belli & Corsi**  
 ulica Economo št. 12 (stari mlin).

Zaščitna znamka: „Sidro“.

**Liniment. Capsici comp.**  
 Nadomestek za Pain-Expeller

je splošno priznana kot izvrstno bol blažujoče mazilo; cene 50 stot. K 1.40 in K 2 se dobiva v vseh lekarnah.

Pri nakupovanju tega povsod pri-ljubljenega domačega sredstva, naj se jemlje le originalne steklenice v skatljah z našo zaščitno znamko „Sidro“ iz Richter-jeve lekarnе, potem se je gotovo prejel originalni pridelek.

**Richterjeva lekarna**  
 Elizabetine ulice št. 5. nova. pri „Sidro“ letu v PRAGI Dnevno razpustljanje.

**5 kron in več zaslužka na dan!**

Iščejo se osebe obeh spolov, ki bi pletle na naših strojih priprosto in hitro delo vse leto doma. — Ni treba znati n česar. — Oddaljenost ne škodi nič in blago prodamo mi.

— Družba pletilnih strojev za domače delavce —

**Thomas H. Whittick & Co.**  
 PRAGA, Petrákové náměstí 7-156 — TRST, ulica Campanile 13-156

**NAZNANILO.**

Slavnemu občinstvu se uljudno naznanja, da se je vpisala v zadržni register trvdka

**AMADEO BOLAFFIO**

mesto trvdke A. D. bratje BOLAFFIO, zaloga raznovrstnih vin in žganja ter topilnica in prodaja toja s sedežem v Gorici, Largo Nicolò Pacassi št. 9.

Ista trvdka jamči, da bo prodajala tudi zanaprej samo pristna in naravna vina ter da se ne boji nikake konkurence.

**Mestna hranilnica Ljubljanska**

v lastni hiši v Prešernovih ul. 3, poprej na Maslinem trgu zraven rotovža, sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopol. in od 3. do 4. ure popol., jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsacega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vloženih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varvancev.

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom ces. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 1/4 % na leto. Z obrestmi vred pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo ravno 5% izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Ako pa želi dolžnik poplačati dolg z obrestmi vred, na primer v 33 letih, tedaj mora plačevati na leto 6% izposojenega kapitala. Dolžniku je na prosto voljo dano, svoj dolg tudi poprej poplačati.

Posoja se tudi na menice in na vrednostne papirje.

**Stanje hranilnih vlog nad 20 milijonov kron.**

**Rezervni zaklad: nad 700.000 kron.**

**Podpirajte družbo sv. Cirila in Metodija!**

**Neposredni uvoz.**

Dohod novih ameriških črevljev

**Au-man-ié.**

Specijaliteta: štifletni in črevlji.

Najnovejši vzorci.

**R. NEUMANN**  
 TRST — Corso 22 — TRST

Barvanica, pralnica in čistilnica na suho na parno moč

**Albin Boegan**  
 Trst - ul. Farneto št. 11 - Trst.

Ne da bi se razdrla, se obleka barva, pere in na suho očisti z največjo točnostjo. — Barva, pere in lika se pregrinjala, blago od pohištva, pokrivala itd. — Na par se moči suknjeno blago.

**Kovaška mehanična delavnica**  
 Uvarna kovin, za od za niklovanje, roz a-levanje, posrebranje, nokotlo-rujenje in pocinjenje.

**VIKTOR FANO**  
 ulica R. Zovenzoni št. 4  
 ZALAGA PRVE TRŽAŠKE TVRDE.

— Dobro jutro! Kam pa kam?  
 — Grem kupit par čevljev!  
 — Svetujem Vam, da greste v ulico Riborgo št. 33 po domače k Pierotu. Tam vdobite vsake vrste obuvalo za moške, ženske in otroke. Isti popravila male stvari brezplacno. Soreiemajo se naročbe po meri na debelo in drobno.

Lastnik **Peter Rehar.**

Predno kupite zlatanino in dragocenosti obiščite

**Delavnico zlatnin in dragocenostij**  
**Josip Pompillo**  
 Corso št. 49 (nova palača)

Našli bodele dragocenosti po takli cenah, da se ni bati konkurence. Ker se potrebuje zlato pri delu, se kupi staro zlato po pravi vrednosti. Kupuje in menjava dragocenosti. Vsako v to svrhu spadajoče delo se takoj izvrši.

**Največja iznajdba novega stoletja**  
 Samo gld. 2.55 stane

**M. J. HOLZER,** zaloga ur in zlatnin.  
 Krakov, Dietelj ul. 73, Sv. Sebastj. ul. 26.

Zalagatelj c. kr. državnih uradnikov.

— Cenik ur in zlatnin brezplačno in franko. — Iščejo se agenti.

**Alojz Cian & A. Visintini**

naznanjata cenjenemu občinstvu, da sta prevzela na lasten račun trgovino in avtorizovano krojačnico

**Alla Città di Trieste**  
 v ul. Torrente št. 40 (nasproti gledišču Goldoni).

Tam se vdobiva velika zaloga izgotovljenih oblek za odrasle in dečke. Delavske hlače prve vrste kakor tudi blago vseh vrst in najposlednejše novosti.

Najkoristnejša točična stroja so SINGERJEVI ŠIVALNI STROJI.

**SINGER**

Vkup se jih je v onih prodajalnicah, koje imajo to napisno tablo nad vratmi:

**SINGER & Co. akc. družba za šivalne stroje.**  
 TRST CORSO 34 TRST

**„SLAVIJA“** sprejema zavarovanja člo-vestnega življenja po ugodnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica. Zlaid je ugodna zavarovanje na življenje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

Vsak član ima po preteku petih let pravo na življenje.

**„Slavija“**

vzajemna zavarovalna banka v Pragi. — Rezervni fond 31.865.386.80 K, izplačane odškodnine: 82.737.159.57 K.

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države s vseslovi slovensko-narodno upravo.

Vsa pogojna data:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastni bančni hiši v Gospodskih ulicah 12

Zavaruje poslopja in premičnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkrajneje. Uživa najboljši sloves, koder posluje.

Dovoljuje, iz čistega dobička izdatne podpore v narodne in občinske potrebe.